

ფირმის ეკოლოგიური სტრატეგიის ფაქტორული კლასიფიკაცია

აბრალავა ანზორ

ეკონომიკური მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

ფოდიაშვილი დავით

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, დოქტორანტი

ეფექტიანი ეკოლოგიური სტრატეგიის შესამუშავებლად ფირმამ ყველა ეკოლოგიური ასპექტი უნდა ჩართოს საერთო დაგეგმვასა და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში. ამიტომაც კორპორაციული და ფუნქციონალური ეკოლოგიური სტრატეგიების ჩამოყალიბებამდე მიზანშეწონილია შიდა (ფირმის ძლიერი და სუსტი მხარეების) და გარე (პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და ტექნოლოგიური) სტრატეგიული ფაქტორების გავლენის ანალიზი.

საწარმოს გარე გარემოს ანალიზისთვის სტატიაში შემოთავაზებულია ადაპტირებული PEST - ანალიზის გამოყენება. იგი წარმოადგენს ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზისა და სხვა პოლიტიკური ფაქტორების, ეკონომიკური ფაქტორების, სოციალური ფაქტორებისა და ტექნოლოგიური ფაქტორების ანალიზს.

საკვანძო სიტყვები: ეკოლოგიური სტრატეგია, დაგეგმვა, ბუნებრივი გარემო, ეკონომიკური ასპექტი, ტექნოლოგიური ფაქტორი, ანალიზი, მენეჯმენტი, კორპორაციული პოლიტიკა.

ეკოლოგიური სტრატეგიების ჩამოყალიბებაზე გავლენას ახდენს გარე და შიდა ფაქტორები. ამ ფაქტორების შემადგენლობა წარმოდგენილია ნახაზზე 1.

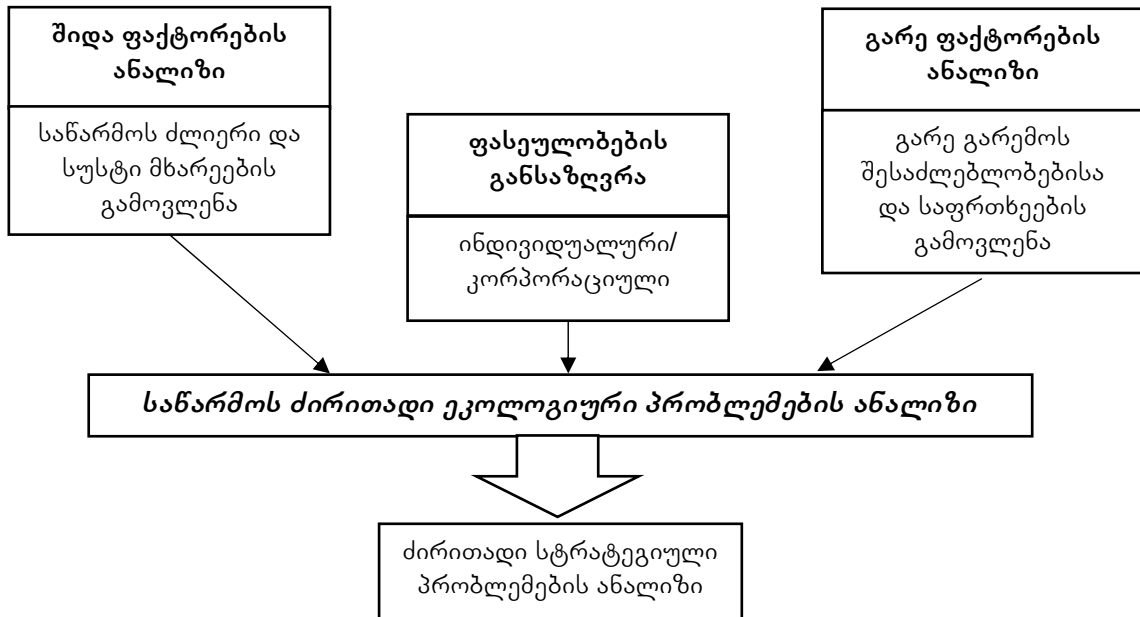
გარე ფაქტორები ასახავს ბუნებრივი გარემოს მდგომარეობას (ეკოსისტემების მოშლა, წყლისა და ჰაერის რესურსების დაბინძურება, ბუნებრივი რესურსების გამოფიტვა და ა.შ.); ეკონომიკური ასპექტების გავლენას (ეკოლოგიური ინვესტიციების მოცულობა და სტრუქტურა, ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტზე მოთხოვნილების ზრდა და საწარმოო პროცესები, კონკურენტების აქტიურობა ბაზარზე და ა.შ.); სოციალურ-კულტურული გარემოს მდგომარეობას (მომხმარებელთა ქცევის ცვლილება ეკოლოგიური პრობლემების მიმართულებით, მყიდველთა მზაობა ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტზე დამატებითი თანხის გადასახდელად, საკუთარი ეკოლოგიური პასუხისმგებლობის გაცნობიერება, მოთხოვნა ინფორმაციაზე ეკოლოგიურ საკითხებთან დაკავშირებით); ტექნოლოგიური გარემოს გავლენას (ტექნოლოგიების განვითარება ნარჩენების გადამუშავებისა და გარემოში მოხვედრილი გამონაბოლქვის გასუფთავების მიმართულებით, კვლევითი პროგრამები ეკოლოგიის, ნედლეულისა და მასალების გამოყენების, ენერჯის გადამუშავების სფეროში); პოლიტიკური ფაქტორების ზემოქმედებას (ნომენკლატურა, ეროვნული და საერთაშორისო ეკოლოგიური კანონებისა თუ ნორმატივების დაცვა, ეფექტიან ეკოლოგიურ პოლიტიკაზე გადასვლადაა.შ.).[3, გვ.284]

სტრატეგიული ეკოლოგიური ფაქტორების შემადგენლობა

გარე ფაქტორები				
ბუნებრივი გარემო	ეკონომიკური გარემო	სოციალურ-კულტურული გარემო	ტექნოლოგიური გარემო	პოლიტიკური გარემო
<ul style="list-style-type: none"> • ეკოსისტემების მოშლა • გარემოს დაბინძურება • რესურსების გამოფიტვა • მოსახლეობის ჯანმრთელობის გაუარესება • ეკოსისტემების გადარჩენის პარამეტრების ცვლილება 	<ul style="list-style-type: none"> • ეკოლოგიური ინვესტიციების მოცულობა და სტრუქტურა • ბაზრის გაჯერების ტენდენცია • ეკოპროდუქციასა და ეკონომიკური წარმოების პროცესებზე მოთხოვნის ზრდა • კონკურენტების ეკოლოგიური აქტიურობა 	<ul style="list-style-type: none"> • ფასეულობების ცვლილება ეკო-ცნობიერების მიმართულებით • მომხმარებელთა ქცევის ცვლილებები • მყიდველების მზაობა ეკოპროდუქციის შეძენისთვის • საზოგადოებისა და ინდივიდუუმის ეკოლოგიური პასუხისმგებლობა • მოთხოვნილება ეკოლოგიურ ინფორმაციაზე 	<ul style="list-style-type: none"> • ტექნოლოგიების განვითარება ნარჩენების გადამუშავების და გარემოში გამონახობის შემცირების მიმართულებით • ეკოლოგიური კვლევების პროგრამები • ენერგოდაზოგვა • რესურსების გამოყენების ოპტიმიზაცია 	<ul style="list-style-type: none"> • ეროვნული და საერთაშორისო მოთხოვნების შესრულება • ეფექტიან ეკოლოგიურ პოლიტიკაზე გადასვლა • საერთაშორისო კონსულტაციები სა და ეკოლოგიური ორგანიზაციების მუშაობის გაუმჯობესება
↓	↓	↓	↓	↓
				
შიდა ფაქტორები				
<ul style="list-style-type: none"> • მენეჯმენტის მოქნილობა და ხელმძღვანელობის მზაობა ეკოლოგიური ცვლილებებისთვის • საწარმოს მიერ ეკოლოგიური კორპორაციული პოლიტიკის ინსტრუმენტების (ეკოლოგიური აღრიცხვა, მასალებისა და ენერჯის გამოყენების ბალანსი, ეკოლოგიური ზემოქმედების შეფასება, პროცესების შეფასება, ეკოლოგიური მარკეტინგის შეფასება და ა.შ.) გამოყენება • ფინანსური რესურსების არსებობა ეკოლოგიურ საქმიანობაში დასაბანდებლად • ტექნოლოგიური და ტექნიკური ნოუ-ჰაუ • საწარმოს ეკოლოგიური საქმიანობის დახასიათება და შეფასება, ამ საქმიანობის შესაბამისობა ბაზარზე მიღებულ პარამეტრებთან 				

საწარმოს შიდა ფაქტორები მოიცავს: მენეჯმენტის მოქნილობას და ხელმძღვანელობის მზაობას ეკოლოგიური ცვლილებების განსახორციელებლად, საწარმოს მიერ ეკოლოგიური კორპორაციული პოლიტიკის ინსტრუმენტების გამოყენებას (ეკოლოგიური აღრიცხვა, მასალებისა და ენერჯის გამოყენების ბალანსი, ეკოლოგიური ზემოქმედების შეფასება, არსებული ტექნოლოგიის შეფასება, პროდუქციის ანალიზი, ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციისა და პროცესების განვითარება, ეკოლოგიური მარკეტინგის შეფასება და ა.შ.), ფინანსური რესურსების არსებობას ეკოლოგიურ საქმიანობაში დასაბანდებლად, ტექნოლოგიურ და ტექნიკურ ნოუ-ჰაუს, საწარმოს ეკოლოგიური საქმიანობის დახასიათებასა და შეფასებას, ამ საქმიანობის შესაბამისობას სასურველ ან ბაზარზე მიღებულ პარამეტრებთან. კორპორაციული და ფუნქციონალური ეკოლოგიური სტრატეგიების ჩამოყალიბებამდე მიზანშეწონილია სიტუაციური ანალიზის ჩატარება (ნახ.2).

საწარმოს სიტუაციური ანალიზის სქემა

სიტუაციური ანალიზი გვაძლევს იმ ფაქტორების შერჩევის შესაძლებლობას, რომლებიც მეტ გავლენას ახდენენ საწარმოს პრობლემების განსაზღვრაზე მისი საქმიანობის ეკოლოგიური მდგენელისა და ეკოლოგიური სტრატეგიის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით.

შიდა და გარე ფაქტორებზე კლასიფიკაცია იძლევა სხვადასხვა ინსტრუმენტისა და მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობას. ეკოლოგიური სტრატეგიების შესამუშავებელი ფაქტორების ანალიზისათვის გამოიყენება სტრატეგიული მენეჯმენტისა და მარკეტინგის მეთოდები და ინსტრუმენტები. იგი წარმოადგენს ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზისა და სხვა პოლიტიკური ფაქტორების ანალიზს; ეკონომიკური, სოციალური, ტექნოლოგიური ფაქტორების ანალიზს.[2, გვ.119]

PEST– მეთოდიკის თანახმად, გარე გარემოს ანალიზი მოიცავს:

- ბუნებრივი გარემოს ფაქტორების მდგომარეობას (ეკოსისტემების მოშლა, წყლის რესურსებისა და ჰაერის დაბინძურება, ბუნებრივი რესურსების გამოფიტვა და ა.შ.);
- ეკონომიკური ასპექტების გავლენას (ეკოლოგიური ინვესტიციების მოცულობა და სტრუქტურა), ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტებსა და საწარმოო პროცესებზე მოთხოვნის ზრდა, კონკურენტების აქტიურობა ბაზარზე და ა.შ.);
- სოციალურ-კულტურული გარემოს მდგომარეობას (სამომხმარებლო ქცევის ცვლილება ეკოლოგიური პრობლემების მიმართულებით, მყიდველთა მზაობა ეკოპროდუქციაზე მეტის გადასახადებლად, საკუთარი ეკოლოგიური პასუხისმგებლობის გაცნობიერება, ეკოლოგიურ საკითხებზე ინფორმაციის მოთხოვნილება);
- ტექნოლოგიური გარემოს გავლენას (ტექნოლოგიების განვითარება ნარჩენების გადასამუშავებლად და გამონაბოლქვისგან გარემოს გასასუფთავებლად, კვლევების პროგრამები ეკოლოგიის სფეროში, კვლევები ნედლეულისა და მასალების გამოყენების, ენერჯის გადაამუშავების სფეროში);
- პოლიტიკური ფაქტორების ზემოქმედებას (ნომენკლატურა და ეროვნული და საერთაშორისო ეკოლოგიური კანონებისა თუ ნორმატივების დაცვა, ეფექტიან ეკოლოგიურ პოლიტიკაზე გადასვლა და ა.შ.).

პოლიტიკური ფაქტორების ანალიზი

PEST-ანალიზის მეთოდიკის გამოყენებით ჩვენ უშუალოდ გადავდივართ როგორც ეროვნული, ასევე საერთაშორისო ნორმატიულ-სამართლებრივი და საკანონმდებლო აქტების აღწერაზე, რაც უნდა გაითვალისწინონ საწარმოებმა თავიანთი გარე გარემოს ანალიზისას. მოცემულ ანალიზში განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება საერთაშორისო ნორმატივებსა და სტანდარტებზე, რადგან ჩვენ განვიხილავთ იმ საწარმოთა სტრატეგიებს, რომელთა საქმიანობა ორიენტირებულია საზღვარგარეთის ბაზრებზე.

სანარმოებმა, რომლებიც გეგმავენ საკუთარი ბიზნესის გაფართოებას დიდი ბრიტანეთის ტერიტორიაზე, უნდა გაითვალისწინონ, რომ ეს ქვეყანა ერთ-ერთი ლიდერია ეკონომიკური მენეჯმენტის განვითარების მხრივ. 1990 წელს აქ მიღებულ იქნა ახალი „ეკოლოგიური აქტი (Environmental Act), 1992 წელს კი მას მოჰყვა სტანდარტი ეკოლოგიური მენეჯმენტის სისტემების სფეროში BC 7750. აღნიშნული სტანდარტის თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ იგი არ ქმნის განაწესებს და არ განსაზღვრავს მოთხოვნებს სანარმოს ბუნებადაცვითი საქმიანობის კუთხით, მაგრამ შეიცავს რეკომენდაციებს, რომლებიც სასარგებლოა ეკოლოგიური მენეჯმენტის ეფექტიანი სისტემის შესაქმნელად, ინიციატივიანი ეკოლოგიური აუდიტების გასავითარებლად, რაც უნდა აისახოს მთლიანად ორგანიზაციის საქმიანობის ეკოლოგიური მახასიათებლების გაუმჯობესებაზე [1, გვ. 187].

1993 წელს ევროპულ თანამეგობრობაში შემუშავდა რეკომენდაციები „ეკო-მენეჯმენტისა და ეკო-აუდიტების სქემების“ დასანერგად. აღნიშნული დოკუმენტის მიზანია სანარმოების საქმიანობის შესაფასებლად ეკოლოგიური აუდიტების ხერხების გამოყენებისათვის სტიმულების შექმნა. 1995 წლიდან ევროპულმა სანარმოებმა მიიღეს სერტიფიცირების შესაძლებლობა EMAS – „ეკო-მენეჯმენტისა და ეკო-აუდიტების სქემების“ მოთხოვნების შესაბამისად.

და ბოლოს, მსოფლიო სავაჭრო შეთანხმებასთან დაკავშირებით ურუგვაიში გამართული მოლაპარაკებების, ასევე 1992 წელს რიო-დე-ჟანეიროში გარემოს დაცვისა და განვითარების საკითხებთან დაკავშირებით გამართული უმაღლესი დონის შეხვედრის რეზოლუციის საფუძველზე მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება ISO14000 სერიის საერთაშორისო სტანდარტების შესამუშავებლად, რისთვისაც შეიქმნა სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ISO) სპეციალური ტექნიკური კომიტეტი 207 (TC 207). ISO-14000 – სანარმოებში ეკოლოგიური მენეჯმენტის სისტემების საერთაშორისო სტანდარტების სერიის გაჩენას ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საერთაშორისო ბუნებადაცვით ინიციატივად ასახელებენ.

მენარმეები ISO 14000 სტანდარტებს აღიქვამენ როგორც ნებაყოფლობით სტანდარტს, რომლის დაცვის გაცნობიერებულ აუცილებლობას ბაზრის პირობები კარნახობს. და მართლაც, მიუხედავად სტანდარტების ნებაყოფლობითობისა, სერტიფიცირებული ორგანიზაციების რიცხვი იზრდება ექსპონენციალურად და, ISO/TC-ს თავმჯდომარის თქმით, 10 წლის შემდეგ დიდი სანარმოების 90-დან 100 %-მდე, ტრანსნაციონალური კომპანიების ჩათვლით, სერტიფიცირებული იქნება ISO 14001-ის შესაბამისად, ანუ მიიღებს დამოუკიდებელი „მესამე მხარის მონმობას იმის შესახებ, რომ მათი ეკოლოგიური მენეჯმენტის სისტემები შეესაბამება აღნიშნულ სტანდარტს“. ორგანიზაციებისთვის ამ გადაწყვეტილებების მიღების მოტივს პირველ რიგში წარმოადგენს ის, რომ სერტიფიცირება იქნება საერთაშორისო ბაზრებზე პროდუქციის მარკეტინგის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობა (მაგალითად, ახლახან ევროპის ეკონომიკურმა თანამეგობრობამ გაავრცელა განცხადება, სადაც გაცხადებული იყო მათი განზრახვა – თანამეგობრობის ქვეყნების ბაზრებზე მხოლოდ ISO -სერტიფიცირებული სანარმოების დაშვების შესახებ). მთელ მსოფლიოში ISO სტანდარტების სერიის შესაბამისად უკვე მუშაობს 10697 სანარმო. თუმცა, საქართველოში მათი რიცხვი ერთეულებია.

ეკოლოგიური ნორმატიულ-სამართლებრივი და საკანონმდებლო აქტების ანალიზთან დაკავშირებული ინფორმაციის განზოგადებისას, სანარმოებმა უნდა გამოყონ სამიზნე ქვეყნის შემდეგი პრიორიტეტული მიმართულებები:

- საკანონმდებლო მოთხოვნები (ლოკალური ეკოლოგიური ნორმატიულ-სამართლებრივი აქტები, ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაცია);
- სხვა ნორმატიული მოთხოვნები (სანარმოს შიდა სპეციალური ეკოლოგიური კოდექსი; სტანდარტები სახელმწიფოებში, სადაც სანარმო ახდენს თავისი პროდუქციის რეალიზებას; საერთაშორისო სავაჭრო პალატის (ICC) მდგრადი განვითარების სტანდარტები; სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ISO) სტანდარტები; სხვა მოთხოვნები, რომელთაც ორგანიზაცია ნებაყოფლობით ასრულებს).

ეკოლოგიური პასპორტი გახლავთ საინფორმაციო დოკუმენტი. იგი შეიცავს შემდეგ მონაცემებს: გარემოზე სანარმოს კომპლექსური ზემოქმედების შესახებ; სანარმოს მიერ ნედლეულის, სათბობის, ენერგეტიკული, წყლის, მიწის და სხვა რესურსების ეფექტიანად გამოყენების შესახებ; გამოყენებული ტექნოლოგიების შესახებ; მოხმარებული ნედლეულისა და გამოშვებული პროდუქციის მოცულობების ბალანსის შესახებ.

სანარმოს ეკოლოგიურ პასპორტში ასახულია მისი ეკონომიკური, ტექნოლოგიური მახასიათებლები, ბუნებრივი რესურსების გამოყენებისა და გარემოზე ზემოქმედების საკითხები.

ეკოლოგიური პასპორტის შედგენა მოითხოვს გარემოზე ზემოქმედების წყაროების ინვენტარიზაციას სანარმოს ტერიტორიაზე. წყაროების აღრიცხვის საფუძველზე ხდება კონტროლისა და ზემოქმედების ეტაპობრივად შემცირების ზომების შემუშავება.

სოსიალური ფაქტორების ანალიზი

მოხმარებასა და მარკეტინგულ აქტიურობაზე მოქმედ ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორად მკვლევარები მიიჩნევენ დემოგრაფიულ ცვლილებებს. ამიტომაც რეკომენდებულია სანარმომ ჩაატაროს მოსახლეობის რიცხოვნობის ანალიზი მიზნობრივ ბაზარზე, რადგან ეს ფაქტორი განსაზღვრავს ეკოლოგიურ ზემოქმედებას. ტრადიციულად, მარკეტოლოგები მოსახლეობის ზრდას პოზიტიურ ფაქტორად განიხილავენ, როგორც გასაღების ბაზრის გაფართოების შესაძლებლობას. თუმცა, მოსახლეობის ზრდა მეტყველებს მხოლოდ მოსახლეობის მოთხოვნილებების გადიდებაზე და არა კონკრეტული სანარმოს განვითარების შესაძლებლობაზე.

მოსახლეობის ზრდის გათვალისწინებას აზრი აქვს მხოლოდ კვების მრეწველობისა და პირველადი მოხმარების საგნების მწარმოებელი სანარმოების გარეშე ფაქტორების ანალიზისას. დანარჩენი პროდუქტების ჯგუფებისთვის კი უნდა გაანალიზდეს სხვა დემოგრაფიული ფაქტორები, მაგალითად, გვიანი ქორწინების ტენდენცია ან განქორწინებების რიცხვის ზრდა, რაც მიანიშნებს საოჯახო მეურნეობების ზრდაზე იმ ქვეყნებში, სადაც მოსახლეობის დონე მუდმივია ან შეინიშნება კლების ტენდენცია. საოჯახო მეურნეობების რიცხვის ზრდა მეტყველებს ისეთი საქონლის მოხმარების გადიდებაზე, როგორიცაა საოჯახო საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, მანქანები, ავეჯი, სათბობი, გაზეთები და ჟურნალები, საბანკო სესხები და ა.შ.

გარე ფაქტორების ანალიზისას ასევე გათვალისწინებული უნდა იქნეს საზოგადოებრივი და ინდივიდუალური კულტურული ფასეულობების, წეს-ჩვეულებების, ტრადიციების, რელიგიური მრწამსის, გემოვნების, მოდის, ამა თუ იმ სფეროში პრიორიტეტების და სხვა ფაქტორების გავლენა სამომხმარებლო ქცევაზე.

ეკოლოგიური სტრატეგიების შემუშავებისას ასევე სასარგებლოა იმის შეფასებაც, თუ რა მნიშვნელობა აქვს მოცემულ ქვეყანაში, რეგიონში, ქალაქში კომუნიკაციის კონკრეტულ საშუალებებს, რადგან ეს დაგეგმვარება ბაზარზე საქონლის პრომოუშენის, რეკლამის (ტელევიზია, რადიო, ბეჭდური პროდუქცია და ა.შ.) და საზოგადოებასთან ურთიერთობის საშუალებებისა და მეთოდების შერჩევისას.

ეკონომიკური ფაქტორების ანალიზი

საერთაშორისო ბაზარზე გასვლისას ეკოლოგიური სტრატეგიების შემუშავებისას აუცილებელია სხვადასხვა ეკონომიკური ფაქტორების ზემოქმედების გაანალიზება, როგორცაა:

- ეკონომიკის საერთო მდგომარეობა ქვეყანაში, რეგიონში, მიზნობრივ ბაზარზე; ეკონომიკური პროცესების სტაბილურობა;
- უმუშევრობის, სამრეწველო წარმოებასა და ეკოლოგიური საქმიანობის სფეროში დასაქმების პროცენტული დონე;
- ინფლაციის პროცენტი;
- ეკოლოგიური ინვესტიციების მოცულობა და სტრუქტურა, ინვესტიციების გამოყენების ეფექტიანობა;
- ბუნებრივი რესურსების გამოყენება, ბუნებრივი სიმდიდრეების აღსადგენად ღონისძიებების ჩატარება;
- მოთხოვნის ანალიზი: ეკოლოგიურად სუფთა საქონელზე მოთხოვნის ზრდა/შემცირება, მოსახლეობის გადახდისუნარიანობა;
- ეკოლოგიურად სუფთა სანარმოო პროცესების გამოყენება.

სანარმოს საერთო ანალიზთან და ეკონომიკური ფაქტორების ანალიზთან ერთად რეკომენდებულია სანარმოს ხელმძღვანელებმა ჩაატარონ კონკურენტების ანალიზი საკუთარი კონკურენტული ზღურბლის განსაზღვრად კონკურენტი სანარმოების საქმიანობასთან შედარებით. აღნიშნული ანალიზის ფარგლებში აუცილებელია პასუხი გაეცეს შემდეგ კითხვებს:

- რა სტრატეგიებს მიმართავენ კონკურენტები და მათგან რომელი სტრატეგია არის უფრო წარმატებული?
- რა ეკოლოგიური მიზნები და ფასეულობები აქვთ კონკურენტებს?
- რა სტრატეგიებს უნდა ველოდეთ კონკურენტებისგან მომავალში?
- რა შესაძლებლობები და საფრთხეები არსებობს?
- რა პრინციპებს ეყრდნობა კონკურენტების სტრატეგიები?
- რა ძლიერი მხარეები გააჩნიათ კონკურენტებს?
- რა სუსტი მხარეები გააჩნიათ კონკურენტებს?

ბაქნოლოგიური ფაქტორების ანალიზი

ტექნოლოგიური პროგრესი ორმხრივ გავლენას ახდენს გარემოზე: ერთი მხრივ, იზრდება მანერე ზემოქმედება სამრეწველო სანარმოების ზრდის გამო გამონაბოლქვის მოცულობის გადიდების ხარჯზე, მეორე მხრივ კი ნარჩენების გადამამუშავებელი და გამონაბოლქვის გასუფთავების ტექნოლოგიების განვითარება, ეკოლოგიურად სუფთა სანარმოო პროცესების შექმნა პოზიტიურ ფაქტორს წარმოადგენს და ხელს უწყობს გარემოს შენარჩუნებას და გასუფთავებას.

ტექნოლოგიური ფაქტორების ანალიზისას საჭიროა შევავასოთ ინვესტიციების მოცულობა ეკოტექნოლოგიების სფეროში პროექტებსა და კვლევებზე, ასევე ინფორმაციასთან წვდომა და სხვა სანარმოებთან გამოცდილებისა თუ ტექნოლოგიების გაზიარების შესაძლებლობა. უნდა გავითვალისწინოთ ისიც, რომ მრავალი სანარმო დიდ წინააღმდეგობებს აწყდება ეკოლოგიური ტექნოლოგიების შემუშავებისა და დანერგვისას, რადგან:

- არ გააჩნიათ მოტივაცია სუსტი ეკოლოგიური პოლიტიკის გამო;
- ეკოლოგიური ტექნოლოგიების შემუშავება ძვირი, სარისკოა და არ უწყობს ხელს მიზნის მიღწევას მოოკლევადიან პერიოდში;
- პრობლემებია ინფორმაციასთან წვდომის და სხვა სანარმოებთან გამოცდილების თუ ტექნოლოგიების გაზიარების კუთხით, განსაკუთრებით მცირე სანარმოებისათვის;
- არასაკმარისია სანარმოს შიდა რესურსები ეკო-ტექნოლოგიების შემუშავებისა და დანერგვის, პერსონალის მომზადების, ნარმოების გადაიარაღებისთვის და ა.შ.[4, გვ. 23]

ეკოლოგიური მენეჯმენტის სისტემა (ემს) გახლავთ სისტემა და ორგანიზაციული სტრუქტურა, რომელიც შეუძლია გამოიყენოს სანარმო გარემოზე პროდუქციის, მომსახურებების, სანარმოო პროცესების მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გავლენის განსასაზღვრად. გარე გარემოსთან კავშირის ხასიათის მიხედვით (მაგალითად, სანარმოს საქმიანობის ეკოლოგიური ასპექტებით და ინტერესებულ ყველა პირთან თუ მხარესთან) ემს ღია სისტემას წარმოადგენს. ეკოლოგიური მართვის ტრადიციული სისტემა, პირიქით, უპირატესად წარმოადგენს დახურულ სისტემას. ემს-ს ფუნქციონირებას საფუძვლად უდევს სპირალი, განმეორებადი ციკლი, რომელიც მიმართულია მთლიანად მენეჯმენტის სისტემის თანმიმდევრულ სრულყოფაზე. ემს-სათვის დამახასიათებელია მკაფიოდ გამოხატული უკუკავშირი, რომელიც პრაქტიკულად არ არსებობს ფორმალურ ეკოლოგიურ მართვაში.

ლიტერატურა

1. Calenbach E., Capra F., Goldman L. P., Marburg S. Ecomenagement.-San-Francisco. Better Kochler publishers, 1993.-187 p.
2. Hilson G, Pollution prevention and cleaner production in the mining industry an analysis of current issues // Journal of Cleaner Production.200, №8. P.I 19-126.
3. Peattie R. Green Marketing. – London: Pitman Publishing, 1992. – 284 p.
4. Utting P. Business Responsibility for Sustainable Development. UNRISD. 2000 P. 67.
5. Zadek S. Exploring the Business Case. Ethical Corporation, May, 2002, P.23

FACTOR CLASSIFICATION OF THE FIRM'S ENVIRONMENTAL STRATEGY

Abzalava Anzor

*Doctor of Economic Sciences, Professor
Georgian Technical University*

Podiashvili David

*Doctoral Student.
Georgian Technical University*

Summary

To develop an effective environmental strategy, the firm must incorporate all environmental aspects into the overall planning and decision-making process. That's why, before developing corporate and functional environmental strategies, it is advisable inside (The strengths and weaknesses of the firm) and outside (Political, economic, social and technological) analysis of the impact of strategic factors.

The article introduces the use of adaptive PEST analysis for enterprise external environment analysis. It represents analysis of normative legal base and other political factors. Economic factors analysis; Analysis of social factors; Technological Factor Analysis.

keywords: *Ecological strategy, planning, Natural environment, Economic aspect, Technological factor, Analysis, Management, Corporate Policy.*